

גיליון מס'

15

הדין והדָיִין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

תמוז תשס"ז יוני 2007

The Law and Its Decisor: Rabbinical Court Decisions in Family Matters

עילות גירושין

מאבקי סמכות

ביטול גט

מורד/ת

בטלות קידושין

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
THE RUTH AND EMANUEL RACKMAN CENTER
FOR THE ADVANCEMENT OF THE STATUS OF WOMEN
הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן

יד לאישה
ע"ש מקס מוריסון
בחסות מוסדות
אור תורה סטון
Ohr Torah Stone

תוכן העניינים

- 3 עילות גירושין
- 4 נישואין אזרחיים
- 5 ביטול גט
- 6 כתובה
- 8 רכוש
- 9 קידושין

דבר המערכת

בדבר המערכת של הגיליון הקודם התייחסנו להחלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 2232/03 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי ואח'. בהחלטתו זו קיבל בית המשפט העליון את פסיקתו של בית הדין הרבני הגדול - אותה פרסמנו בגיליון 5 של 'הדין והדיין' - לפיה ניתן להתיר באמצעות פסק דין נישואין אזרחיים של יהודים היכולים להתחתן כדת משה וישראל, ואין צורך במתן גט. עם זאת, קבע ביהמ"ש העליון כי זכויותיהם וחובותיהם של בני הזוג זה כלפי זה יידונו בבית המשפט האזרחי ועל פי דיני משפחה 'אזרחיים' שיפותחו לצורך זה.

ב-10.4.07 ניתן בביהמ"ש למשפחה פסק הדין של השופטת פלאוט, בנוגע לחיוב המזונות של בני הזוג שנישואיהם הותרו בפסה"ד הרבני הנ"ל. בפסה"ד נפסק כי קיימת על הגבר חובת תשלום מזונות לאשה גם לאחר מועד התרת הנישואין, למשך תקופה של חמש שנים. ביהמ"ש קבע כי יתכן מצב בו מזונות 'אזרחיים', שחיובם נובע מדיני החוזים (ראו פסיקתו של הנשיא ברק ברע"א 8256/99), יחולו גם לאחר פרידת הצדדים. זאת גם אם אין הסכם מפורש ביניהם, אך החיוב נדרש על-פי היושר וההגיונות ותחושת הצדק, כאשר כל מקרה נבחן על פי נסיבותיו. בינתיים שב ועלה עניין הנישואין האזרחיים בבית הדין. בגיליון זה אנו מפרסמים פס"ד של ביה"ד הגדול הדן בערעור על החלטה להתיר נישואין אזרחיים ללא גט. המערערת טענה שעל פי הוראת ביהמ"ש העליון (בבג"ץ הנ"ל) לא ניתן להתיר את הנישואין ללא עילה מספקת. הרב דיכובסקי מתייחס לטענה זו, אך חשוב מכך: הוא קובע נחרצות שהסטטוס של 'נישואי בני נח' עליו דיבר בפסק דינו הקודם (זה שכאמור, פורסם בגיליון 5) אינו חל במקרה בו לא התקיימו יחסי אישות בין בני הזוג שנישאו 'אזרחית'.

יש לציין כי נראה ששני הדיינים האחרים בהרכב, למרות תמיכתם בתוצאה המעשית אליה הגיע הרב דיכובסקי, אינם שלמים בהכרח עם ההגדרות ההלכתיות שהציע עבור נישואין אזרחיים שהתקיימו לאחריהם יחסי אישות ועבור אלה שלא התקיימו אחריהם יחסי כאלה. גיליון זה מכיל פסקי דין במגוון תחומים נוספים. נשמח להמשיך ולקבל פסקי דין רלוונטיים כמו גם תגובות לגיליון ולמתפרסם בו.

קריאה מועילה,
ד"ר עמיחי רדזינר
עורך ראשי

הדין והדיין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

The Law and Its Decisor

Rabbinical Court Decisions in Family Matters

גיליון מס' 15 תמוז תשס"ז, יוני 2007

מערכת הדין והדיין

יו"ר מערכת: ד"ר רות הלפרין-קדרי, עו"ד סוזן ווייס

עורך ראשי: ד"ר עמיחי רדזינר

עורכת: עו"ד בת-שבע שרמן-שני

חברי המערכת: עו"ד רוברט ליכט-פטרן, עו"ד עדי שניט

עו"ד קרן ארקין-חן

מנהלת ומפיקה: עו"ד עטרה קניגסברג

רכזת מערכת והפצה: יפעת מלטר-חורש

עיצוב וביצוע גרפאי: הסטודיו של מיכל

כתובת המערכת:

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן

הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900

טל. 03-5318895, פקס. 03-7360499

E-mail: rackman.center@mail.biu.ac.il

סימני הבאת פסקי הדין:

פסק דין מלא:

תקציר:

פסק הדין בחלקו:

ראשי תיבות:

לכו"ע - לכולי עלמא	בזה"ז - בזמן הזה
לפי"ז - לפי זה	בע"כ - בעל כורחו/ה
עו"ס - עובדת סוציאלית	ג"פ - גט פיטורין
פ"ר - פריה ורביה	דמו"י - דת משה וישראל
פרש"י - פירוש רש"י	דר"ת - דרבינו תם
צ"ב - צאן ברזל	זמ"ז - זה מזו
שאל"כ - שאם לא כן	חדר"ג - חרם דרבינו גרשום
שכ"י - שאר כסות ועונה	טו"ר - טוען/ת רבני/ת
שלו"ב - שלום בית	טו"מ - טענות ומענות
	כ"ש - כל שכן

אין במובא כאן משום תחליף ליעוץ משפטי

כל הזכויות שמורות

ISSN 1565-4176

עילות אירוסין

1. חיוב בעל שבגד באשתו במתן גט תוך הצגת העילות הקיימות בבגידה; שלילת אפשרותו של בעל בוגד להציב תנאים למתן גט.

בית הדין הרבני האזורי באר שבע:

הרב אליהו אברג'יל - אב"ד
הרב אליהו הישיריק - דיין
הרב יגאל לרר - דיין

העובדות:

בני הזוג נשואים כארבע שנים ולהם שני ילדים. שנתיים לאחר הנישואין, האישה הגישה תביעת גירושין בטענה שהבעל בוגד בה עם נשים אחרות. הבעל מציב תנאים הנוגעים לגובה המזונות.

נפסק:

החלטה ראשונה (הרב אברג'יל):

בני הזוג נשואים כארבע שנים ולהם שני ילדים תחילה נראה שחיו חיים טובים ומאושרים, כך נראה מפתקי אהבה וחיבה והערכה שהאשה כתבה לבעל אולם שנתיים אחרי הנישואין היחסים ביניהם התערערו והאשה הגישה תביעת גירושין בטענה שהבעל מקיים קשר אינטימי עם נשים אחרות ומאז שנודע לה על זה היחסים התדרדרו.

עקב מצב זה האשה התמוטטה נפשית ואפילו נזקקה לאשפוז במחלקה פסיכיאטרית כחמישה ימים.

בעדויות שהתקבלו אחת הנשים סיפרה שאמר לה שהוא רווק וקיימה עימו יחסי אישות לאחר מכן התברר לה שהוא נשוי לפי טבעת נישואין שהייתה תלויה בשרשרת בצווארו ובשיחה טלפונית עם האשה התברר לה סופית שהוא נשוי. הבעל גם פרסם מודעה באינטרנט לחיפוש שידוך ושם נתן את כל פרטיו ותמונתו כולל הודעה שהוא רווק.

כמו כן היו עוד עדויות וצילומים שהיה בבית של בחורה דברים מחשידים בעניין

של בגידה אם כי לא ברור אבל מחשיד הדברים.

ביה"ד בתאריך 22.06.05 החליט הואיל ועקרונית הבעל מוכן לתת גט לאשתו וסלע המחלוקת הוא גובה המזונות שחוייב בבית המשפט עליהם לסיים עניין המזונות ובית הדין יזמין לגט, ע"כ.

ועד עתה עניין זה לא נגמר והאשה מבקשת להפריד בין הנושאים ולא להמשיך עוד בתוחלת זו, באשר בעיקרון אין מקום לחיים משותפים וגם הבעל מעוניין לסיים מערכת נישואין זו, ואולם הבעל מסרב לזה, והאשה מבקשת כלו מהיר עניין הגירושין ללא קשר עם הממון הנדון בערכאה אחרת.

הנה פסק הרמ"א בשו"ע סימן קנ"ד ס"א מי שהוא רועה זונות ואשתו קובלת עליו אם יש עדים בדבר או שהודה י"א שכופין אותו לגרש והיינו טעמא הובא באגודה משום שמאבד הון וממעט פרנסת אשתו וגם ממעט עונתה.

ושני דברים אלו ישנם בנדון דידן עובדא שהוא חייב כספי מזונות ואינו זן בניו והרי יש עדות ועדויות על מעשיו וגם פניו לחיפוש אשה באינטרנט הנה בגדר הודאה ועליו חל מה שפסק הרמ"א לעיל ורועה זונות נחשב בודאי למום שהרי נכתב בסימן קנ"ד בהלכות מומין המחייבים הבעל לתת גט לאשתו.

ובנוסף בערוך השולחן שם סימן קנ"ד ברועה זונות יש גם אפשרות של סכנה בדבר ע"י שיוכל להדביק אותה במחלה כידוע, עיין שם. והדבר הזה ידוע היום בכל העולם כמה אלפים ורבות שנדבקו במחלה מסוכנת זו ע"י זנות ר"ל. ובתשב"ץ חלק ג' סימן ח' כתב דהאשה לחיים נתנה ולא לצער דטוב ארוחת ירק ואהבה בה משור אבוס ושנאה בו ואיזה טובה יש לאשה שבעלה מצערה, ע"כ. ופסק הרמב"ם הלכות אישות פי"ד ה"ח לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוא לה ותצא בלא כתובה, ע"כ.

ובתשב"ץ ח"ד חוט המשולש סימן ו' כתב ואחר אשר האיש הזה חייב להוציאה מצד הדין אינו יכול להתנות עליה בגירושה שום תנאי כיון שהדין נותן לגרשה למה יכריחה להתנות עליה יקוב הדין את ההר כן היא דעת הרשב"א בשו"ת ח"ד סימן רנ"ו, עיין שם.

וא"כ בנדון דידן שסיבת העיכוב הוא עניין המזונות אינו יכול להתנות עליה ביטול המזונות או להקטינם כתנאי לגירושין באשר מחוייב הוא לתת גט לאשתו אם מדין רועה זונות ואם מדין שאינו מפרנס

ואם משום חשש להדבקות במחלה כדברי הערוך השולחן.

אשר על כן בית הדין מחייב את הבעל לשחרר אשתו בגט פיטורין כדמו"ל ללא שום דיחוי ובאם יסרב ישקול גם כפיה.

החלטה שנייה (הרבנים הישיריק ולרר):

לאחר העיון בפס"ד של האב"ד הגר"א אברג'יל שליט"א, נראה לביה"ד כי די במה שהעידה העדה בפני ביה"ד כי הבעל היה עימה ביחסי אישות מלאים ואף שלא היה אלא פעם אחת, ועוד במה שהוכח כי הבעל מסר דרכיו בחיפוש אחר נשים, הרי א"כ טענת האשה כי אינה יכולה לחיות יחדיו עם בעל שכזה, יסודה לחיוב גט על הבעל על סמך טענת מאיס עלי וכפי שנפסק באריכות בפד"ר יב' עמ' 25 כי אשה המואסת בבעלה מחמת שמבלה עם נשים זרות יש לה דין טוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת ובכגון זה יש לחייב את הבעל בגירושין (הגאונים הרב ישראלי והרב קאפח זצ"ל ויבלט"א הגאון הרב אליהו שליט"א) ובתוספת פסקו של הערוך השולחן בסימן קנד סעיף טז שיש בזה גם סכנה בריאותית לאשה, המחייב את הבעל ליתן גט לאשתו.

מה עוד, שהבעל מצידו גם הצהיר כי רצונו בגירושין לאחר כל מסכת הטענות שנטענו כנגדו ע"י האשה בביה"ד ורק רצונו בהפחתת סכום חיוב המזונות שנפסקו לו, הרי שבכה"ג יש לחייבו בגט גם לחולקים על הרמב"ם בטענת מאיס עלי.

ובענין עצם התנאי שהתנה הבעל למתן גט רק לאחר שיופחת סכום המזונות שחוייב לשלם ללאחר הגירושין, כבר הביא הגר"א אברג'יל שליט"א מתשו' הרשב"ץ ושו"ת הרשב"א כי מאחר והאיש הזה חייב להוציאה מצד הדין, א"כ אינו יכול להתנות שום תנאי בגירושה משום שהדין נותן לגרשה, ואין בכך בכדי לעכב את מתן הגט.

אשר על כן הננו מצטרפים לחייב את הבעל במתן גט ללא שום דיחוי, ובאם יסרב גם לשקול כפיה.

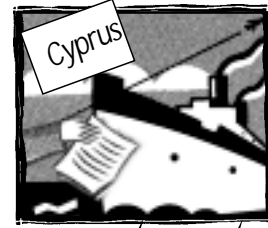
תיק מס' 040135832-21-1

החלטה ראשונה: ניתן ביום ח' אדר תשס"ז (26.2.07)

החלטה שנייה: ניתן ביום כ"א אדר תשס"ז (11.3.07)

הופיעו: עו"ד גיתית נחליאל (לאשה)
עו"ד מיכאל זגורי (לבעל)

למרות עילות גירושין ראו גם פסקי-דין מס' 7.5

נישואין אזרחיים

2. בני זוג שנישאו בנישואין אזרחיים אך לא קיימו יחסי אישות אינם מוגדרים אפילו כנשואים ב'נישואי בני נח'.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה משה עמאר - נשיא, יור
הרב שלמה דיכובסקי - דיין
הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

בני הזוג נשואים בנישואין אזרחיים במשך כ-8 שנים. לאורך כל נישואיהם לא קיימו יחסי אישות ומזה זמן רב הם מתגוררים בנפרד. הבעל הגיש תביעת גירושין. בית הדין האזורי התיר את נישואיהם ללא גט ועל כך הגישה האישה ערעור לבית הדין הרבני הגדול.

נפסק:

זהו גלגול נוסף של פרשת נישואין אזרחיים והתרתם.

בני הזוג נישאו כזיווג שני בנישואין אזרחיים בלבד. מאז נישואיהם (לפני כ-8 שנים), לא קיימו ביניהם יחסי אישות. כיום הבעל בגיל 85 והאשה בת 65. מזה כ-9 חדשים שהם מתגוררים בנפרד. בפני ביה"ד עמדה תביעת הבעל לגירושין.

ביה"ד האזורי בפס"ד מיום א' חשון תשס"ז, התיר את נישואי בני הזוג ללא גט. הנושאים הרכושיים מתבררים בביהמ"ש למשפחה. על כך הערעור.

ב"כ המערערת מסתמך על פסק הדין המשלים שניתן על ידינו ביום י"ז חשון תשס"ז (תיק ערעור 4276/סג ח' ש' נ' ח' י'), שבו קבענו סטטוס של "נישואי בן-נח" לנישואין אזרחיים. פס"ד זה אושר בבג"ץ 2232/03, ונשמרה סמכות ביה"ד הרבני בהתרת נישואין אזרחיים. לטענתו, אין להתיר נישואין אזרחיים ללא עילה מספקת, כפי שנוהגים בנישואין דתיים, וביה"ד האזורי

ממשית.

ב"כ המערערת שגה בכפליים, הן בהבנת פסק הדין שניתן על ידינו בנושא זה, והן בהבנת פס"ד בג"ץ בנידון.

אפרט את הדברים:

(א) נישואי בן נח הם סטטוס הלכתי המפורש ברמב"ם, הן כלפי בן נח שאינו יהודי, והן כלפי בן ישראל לפני מתן תורה. הדברים מפורשים ברמב"ם בשני מקומות. בהלכות מלכים פרק ט הלכה ז כתב הרמב"ם: "אין בן נח חייב על אשת חברו עד שיבוא עליה כדרכה אחר שנבעלה לבעלה. אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ולא נבעלה אין חייבין עליה, שנאמר והיא בעולת בעל". בהלכות אישות (פרק א הלכה א) נאמר: "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם רצה הוא והיא לישא אותה, מכניסה לתוך ביתו ובעלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה".

עולה מן הדברים שאישות בן נח מאופיינת בקיום יחסי אישות לשם נישואין. אין כל טקס אחר או פעולות מקדימות לקביעת האישות. הרי לנו, שללא יחסי אישות, עיקר חסר מן הספר, ומדובר בכסות חיצונית בלבד.

בנידוננו, היו נישואין אזרחיים, ללא יחסי אישות. גם אם קיימו ביניהם יחסים בטרם נישאו, אין לראות בזה יותר מקיום יחסים בין פנוי לפנויה, כעין ידועים בציבור, שבחזאי אינם מחייבים מאומה.

(ב) פסיקת בג"ץ קובעת רק שאין להתיר נישואין אזרחיים סתם כך, ללא סיבה. אולם הסיבה אינה צריכה להיות בגלל אשמת צד זה או אחר, אלא די אם נוצר מצב של פירוד ללא סיכוי לשינוי, בכדי שביה"ד ישתמש בסמכותו להתרת הנישואין. בני הזוג בנפרד כ-8 חדשים, כאשר האשה נמצאת בארה"ב והבעל בארץ. מדברי הבעל בפנינו ברור לנו שאפסו הסיכויים לשלום. בגילם המבוגר של בני הזוג, פירוד כזה נחשב כפירוד ממושך. כתוצאה מכך, פעל ביה"ד נכונה בהתירו את הנישואין.

(ג) מדובר בזיווג שני לו, ושלישי לה. אין דין זיווג מאוחר כזיווג ראשון. בזיווג ראשון יש את הרגש והאהבה של זוג הנמצא בתחילת דרכו. ילדים משותפים מעצימים את הקשר. זיווג מאוחר נועד יותר להגן על הבדידות של כל אחד מבני הזוג - לא טוב היות האדם לבדו - ולאפשר לו לעת זקנה שלא להיות לבדו. בזיווג מאוחר קיים האלמנט של מניעת הצד השני מלירש את הרכוש, קיימים ילדים מזיווג קודם שלא תמיד מוכנים לראות את האשה האחרת נוטלת את מחמדי בית אביהם, ועוד ועוד. כאשר זיווג ראשון

מתפרק, קיים סיכוי לשינוי, אם כי לא בכל מקרה. כאשר זיווג מאוחר מתפרק, הסיכוי אפסי. כאן, יש לומר בצער, שהסיכוי אינו קיים.

(ד) יחסי אישות - אם קיימו בתקופה שלפני הנישואין - אינם אומרים דבר לגבי הסטטוס. כל עוד בחרו בני הזוג שלא להינשא, רצונם היה להשאיר לא נשואים, ואין להטיל עליהם עול שלא חפצו בו. לאחר שהחליטו להינשא, נמנעו טוטאלית מקיום יחסים. בנסיבות אלו, לא התממשו הנישואין כלל. אין מקום לקיום מלאכותי של נישואין שלא התממשו. על כן, צדק ביה"ד האזורי בקביעתו.

(ה) התרת הנישואין בפסק דין נועדה למתן גושפנקה חוקית לפירוד, מאחר ובני הזוג נישאו אזרחית.

(ו) לסיכום: הערעור נדחה. לטעמי, יש לשקול פסיקת הוצאות.

(ז) עיכוב הביצוע שניתן בבית דינונו בב' בכסלו בטל בזה.

(-) שלמה דיכובסקי

מצטרף לסעיפים ו' ז'.

(-) עזרא בר שלום

עיינתי בדברי ידידי הגר"ש דיכובסקי שליט"א, ובאמת שיש הרבה להאריך בעקרונות אלו במשא ומתן הלכתי מעמיק ומקיף, כדרכה של תורה. אלא שבמקרה זה אין אנו צריכים להגיע לכל זה, וצדק ביה"ד האזורי בפסק דינו, ואין שום מקום לערעור זה, וגם עיכוב הביצוע בטל.

(-) שלמה משה עמאר - נשיא

לאור האמור לעיל דוחים את הערעור. עיכוב הביצוע בטל.

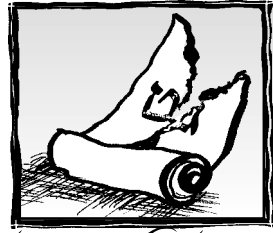
תיק מס': 015168958-21-1

ניתן ביום ג' ניסן תשס"ז (22.3.07)

הופיעו: עו"ד אריאל שריג (לאשה)

עו"ד ציון סמוכה (לבעל)

הערה: פסה"ד הנזכר כאן, אשר קבע את מעמדם של בני זוג הנשואים בנישואין אזרחיים ואשר אושר בבג"ץ, פורסם בגיליון 5 של 'הדין והדיין'.

ביטול גט

3. איום בביטול גט בשל הפרת הסכם גירושין.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב **אברהם שיינפלד** - אב"ד
הרב **אברהם ריגר** - דיין
הרב **דב דומב** - דיין

העובדות:

הגרורש הגיש לבית הדין הרבני תביעה להפחתת מזונות בנות בני הזוג. הגרושה טענה כי לבית הדין הרבני אין סמכות לדון בתביעה, למרות שמכותו הוסכמה בהסכם הגירושין.

נפסק:

החלטה ראשונה:

בהמשך להחלטת ביה"ד מיום י"ב אייר תשס"ו התקבלה תגובת ב"כ האשה והודעתה החוזרת בדבר העדר הסכמה להתדיין בפני ביה"ד בתביעת הבעל. לאחר העיון בתגובה הננו להבהיר לאשה ולב"כ, כי להפריה של הסכם גירושין עלולות להיות השלכות על כשרותו של הגט שניתן על בסיס הסכם זה.

עניין זה מבואר בהרחבה במאמרו המצויין של הרה"ג אוריאל לביא שליט"א אב"ד צפת "האם יש חשש בכשרות הגט כשהבעל הוטעה בהסכם הגירושין" (נדפס בקובץ שורת הדין, חלק ב', עמ' קמ"ז-ק"ץ) שם גם מבואר, שלדעת הפוסקים שהפרת ההסכם פוסלת את הגט, לא מועיל ביטול המודעות עובר לסידור הגט, והצהרת הבעל שהגט נעשה ללא תנאי.

כך דעת המהר"ם מלובלין סימן קכ"ב, ושו"ת משכנות יעקב (חלק אה"ע סימן ל"ד) שגם אם ביטל הבעל את התנאים לפני סידור הגט כמקובל, לעולם הוא עומד בדעתו הראשונה, וסומך שיקיימו את מה שהבטיחו לו. ואם אינם מקיימים אח"כ, יכול לומר, אילו ידעתי שלא יקיימו לא הייתי מגרשה והגט בטל למפרע. יתר על כן, המהר"ם מוסיף: "ואפילו הוא

אין להקל ולסמוך על דיבור קל". ובשו"ת חלקת יואב (אה"ע סימן כ"ה), כתב גם כן, שאם בשעת סידור הגט כבר היה בדעת האשה שלא לקיים את מה שהבטיחה לו, הרי זה גט מוטעה, כי אם היה יודע הבעל את הדבר במתן הגט לא היה מגרשה, "ואם כן הוא מוטעה בעיקר המעשה, ואין אמירת הבעל שמגרשה בלא תנאי מועיל כלל והגט בטל".

ובספר 'העמק שאלה' (חלק אה"ע סימן קט"ז) פסק, שאם הבעל יחויב בממון לאחר הגט (בניגוד להסכם), פשיטא ליה שהווי גט מוטעה.

וראה בית מאיר, אה"ע, סימן קמ"ה סעיף ט', שחושש לדעת המהר"ם מלובלין, ומחפש דרך כיצד לסדר הגט באופן שלא יהיה שום חשש לגט מוטעה גם לדעת המהר"ם.

ואם כן, מי יערב לו להקל באיסור אשת איש, כנגד דעת המהר"ם מלובלין, המשכנות יעקב, הבית מאיר, החלקת יואב והעמק שאלה?

כמובן שמי שמוסמך לקבוע אם הופרו ההסכמות והשפעת ההפרה על הגט הוא ביה"ד הרבני, אשר ענייני הנישואין והגירושין של בני הזוג הם בסמכותו הייחודית. אין לעניין זה כל קשר להחלטות בג"ץ. לפיכך על האשה לפעול בהתאם להסכם הגירושין ולהחלטת ביה"ד מיום י"ב אייר תשס"ו ולא לגרום לפסילת הגט.

החלטה שניה:

בהמשך להחלטת ביה"ד מיום ב' סיון תשס"ו (29.05.06) התקבלה תגובתה של עו"ד הר-אבן ב"כ האשה. בתגובתה היא חוזרת על טענתה בענין הסמכות, אך אינה מתייחסת לשאלת החשש לכשרות הגט. ביה"ד מצווה לשמור על כשרות הגיטין המסודרים על ידו, ולהתריע אם יש בהם חשש פסול. ואין לכך קשר לענין הסמכות. וכדברי המהר"ם מלובלין המובאים בהחלטה הנ"ל שבשאלת כשרות הגט, אין הדבר תלוי בטענות הבעל, ואסור לביה"ד לעבור בשתיקה על הדבר.

לאור האמור החלטנו:

- א. מעכבים את הנישואין של האשה עד להחלטה אחרת של ביה"ד.
- ב. לאחר שהאשה תודיע שבדעתה לקיים את הסכם הגירושין, ידון ביה"ד האם יש צורך בסידור גט נוסף בין בני הזוג.
- ג. לשלוח העתק החלטה לצד ולהנהלת בתי הדין.

תיק מס' 1-29-022368369

החלטה ראשונה: ניתן ביום ב' סיון תשס"ו (29.5.06)

החלטה שנייה: ניתן ביום כ"ג סיון תשס"ו (19.6.06)

הופיעו: עו"ד דינה הר-אבן (לאשה)

הערה: פסה"ד עומד בפני ערעור בבית הדין הרבני הגדול. נדחתה עתירה לבג"צ מטעם האשה בשל אי מיצוי הליכים.

4. ביטול גט בשל מגרשים משותפים.

בית הדין הרבני האזורי נתניה:

הרב **יעקב זמיר** - אב"ד
הרב **שלמה שפירא** - דיין
הרב **אברהם שינדלר** - דיין

העובדות:

בין בני הזוג נחתם הסכם גירושין לפיו הגרוש יגור בדירת בני הזוג והגרושה לא תכנס לדירה זו.

כשבע שנים לאחר חתימת ההסכם וגירוש בני הזוג חזרה הגרושה להתגורר בדירת בני הזוג בה התגורר הגרוש. לטענתה, נבע הדבר ממצוקה כלכלית קשה ביותר שנבעה, בין היתר, מכך שהסכימה לחתום על ההסכם שמקפח אותה מאוד, על בסיס תנאים אותם העמיד הגרוש לצורך מתן הסכמתו להתגרש.

הגרוש הגיש בקשה למתן צו מניעה כנגד הגרושה, אשר יאסור עליה להתגורר בדירת בני הזוג.

שני בני הזוג הודו בקיום יחסי אישות לאחר הגירושין.

נפסק:

לנוכח עובדות המקרה ועל בסיס ההלכה לפיה אסור לבני זוג גרושים להתגורר יחד באותה דירה קובע בית הדין, כדלקמן: בני הזוג צריכים גט לחומרא. ביה"ד יודיע לרושמי הנישואין שבני הזוג אינם רשאים להינשא לאחרים עד שיסדירו ביניהם גט לחומרא. יוצא צו המורה לגרושה לצאת מהדירה ויאסור עליה להיכנס אליה.

תיק מס' 1-53-067596270

ניתן ביום כ"ט אייר תשס"ה (7.6.05)

הופיעו: עו"ד סיגל גולדפרב (לאשה)

עו"ד עינת מלר (לבעל)

פס"ד זה ולוונטי גם למדור קידושין

5. האם פתיחת הליך גירושין ביוזמת האשה, בשל סכסוך כספי, יביא בהכרח להפסד חלק מן הכתובה? האם התנהגות לא צנועה של אשה, שאף לפני הנישואין התנהגה באופן דומה, אמורה לפגוע בכתובתה?

בית הדין הרבני האזורי רחובות:

הרב נחום גורטלר - אב"ד
הרב אברהם שמן - דיין
הרב ציון אשכנזי - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו לאחר תקופת הכרות ארוכה ולאחר שחיו במשותף קודם לנישואיהם. לאחר תקופת נישואין קצרה ביקשו בני הזוג לרכוש בית אשר היה מעבר להישג ידם. הורי הבעל הציעו לסייע על ידי מתן סכום כסף נכבד. לאחר שחתמו בני הזוג על חוזה הרכישה, ביקשו הורי הבעל מהזוג לחתום על הסכם הלוואה, המגן על נכס מפני תביעה ו/או כל זכות של האשה בנכס במקרה גירושין. האשה, שהופתעה מן הבקשה, סרבה לחתום והציעה לבטל את הרכישה ולקנות דירה צנועה יותר ללא עזרת הורי הבעל. הבעל הזהיר את האשה כי אם לא תחתום זהו סוף הנישואין. משלב זה נישואיהם עלו על שרטון, והאשה הגישה תביעת גירושין. כעבור שנה וחצי של נישואין התגרשו בני הזוג, כאשר בני הזוג שומרים לעצמם את הזכות לדון בזכאות האשה לכתובה לאחר הגט. הדיון נסוב סביב שאלת זכותה של האשה למלוא כתובתה. הבעל טען שזכות זו נשללה ממנה, משום שהיא זו שייזמה את הגירושין ומשום שהתנהגותה היתה לא צנועה.

נפסק:

נפסק בדעת רוב כי האשה זכאית למלוא כתובתה.

הרב גורטלר (דעת המיעוט):

במקרה בו אשה דורשת להתגרש ואין לה טענה ברורה שבעלה פשע כנגדה ולכן יש לחייבו לגרשה, או במקרה ששני בני הזוג דורשים להתגרש ולאף צד אין עילה ברורה, אין האשה זכאית לתוספת כתובה, כיוון שהבעל לא התחייב לתת לאשה תוספת כתובה במקרה שתדרוש להתגרש ללא סיבה מוצדקת. אך במקרה זה, אם היה הבעל מציע לאשה לחזור לשלום בית ולא להזקק להלוואה או למענק מהוריו, לא היתה האשה מסרבת אף בעת שהגישה תביעתה לגירושין. הבעל טען עוד כי האשה אינה נוהגת בצניעות מעת שנפרדו: לטענתו כי היא הולכת בגופיות ומכנסיים קצרים, השיבה האשה כי נהגה כך גם בזמן נישואיהם כשהיו יחד, ונראה כי לא ניתן להפסיד לה כתובתה בשל טענה זו; הבעל הביא עד שהעיד כי במסיבת יום הולדת, רקדה האשה בצמוד לגברים אחרים ויתכן שאף זינתה עמם, האשה הכחישה את העד והיתה מוכנה להבדק במכונת אמת על כך. הדיין מצייין כי העד שהעיד פסול לעדות, וכן שאר העדים שהביא הבעל כיוון שהם פרוצים בכל עניני ערוה; הבעל טען עוד כי בליל שבת אחד בילתה האשה עם גבר זר, האשה הכחישה זאת וטענה כי היתה עם חברה כל הלילה. הבעל הביא עד שהעיד שראה האשה עם הגבר הנטען כי שהתה עימו, וכן עדה שהעידה שלא ראתה את האשה בחדרה בלילה.

"מהעדויות לעיל אי אפשר להפסיד לאשה כתובתה ברם, מהעדויות שנשמעו בביה"ד עולה שהקבוצה שהאשה היתה נוהגת להפגש עמם ולצאת איתם לריקודים ולשאר ארועים היא קבוצה פרוצה ביותר. אמנם הסיבה הרישמית להתכנסותם היתה שירה וריקודים אולם לרבים בקבוצה זו המטרה העיקרית להתכנסותם היתה לשם פריצות וזנות, והם לא הסתירו זאת ועל כן קיים חשש גדול שהתובעת בתיק זה אחרי שנפרדה מבעלה שירכה דרכיה". הדיין קובע כי יש קצת להסתפק האם היו הבעל והאשה מורדים זה על זה, ופוסק שאמנם כדי להפסיד לאשה כתובתה צריכים ראיות מוצקות "אולם כאשר לב הדיין אינו שלם לפסוק לאשה כתובתה ומהסיבות הכבדות המפורטות לעיל זכותו לעשות פשרה ועל כן דעתי לפסוק שהאשה תגבה מחצית כתובתה".

הרב שמן:

תביעת האשה במקרה זה אינה גורמת להפסד כתובתה, שכן היא נובעת מנסיבות שנקלעה אליהן ולא עומדת בחלל ריק, וכל זמן

שהבעל לא מוכיח את טענותיו הוא אינו יכול לטעון "דאדעתא למיפק ולמישקל לא יהיב" [=שעל דעת שתצא ותיקח לא נתן], כלומר שלא התחייב לסכום כזה כתוספת כתובה לאשה שיוצאת ללא סיבה. לעניין טענות הבעל על התנהגות לא ראויה של האשה, טענות שהוכיח כביכול באמצעות עדים, קובע הדיין שהעדים אינם נאמנים, מעבר לכך שהאשה הסכימה להבחן במכונת אמת, והבעל בהתחמקות משפטית סירב בכל תוקף לכך. טענת הבעל שעל האשה להפסיד כתובתה בשל היותה "עוברת על דת משה" משום לבושה הלא צנוע והפרובוקטיבי, דינה להדחות. מהגמרא (כתובות ע"ב) נלמד כי עוברת על דת משה, היא העוברת על המצווה בתורה והעוברת על דת יהודית היא העוברת על מנהגי בנות ישראל שנהגו בענייני צניעות, וכן נפסק ברמב"ם (פרק כ"ד מאישות הלכה י') ובשו"ע (אבה"ע סי' ק"ט), וכן פסקו כל הפוסקים. ונחלקו האחרונים מה הטעם שאשה כזו מפסידה כתובה, על פי הב"ש (סימן קט"ו) הטעם הוא שיש חשש שאשה זו זינתה עם אחר, ולפי ה"משנה למלך" הטעם הוא שיש חשש שמא תזנה עם אחרים, ולא שכבר זנתה. וישנו דיון בגמרא (סוטה כ"ה ע"א) האם יש צורך להתרות באשה לפני שהיא מפסידה כתובתה, ופשוט שם שנדרשת התראה. ונחלקו גדולי הראשונים האם מספיק להתרות בה באופן כללי שלא תעשה מעשים אלו כדי לגרום לכך שתפסיד כתובתה אם תמשיך בהתנהגות זו (כך היא דעת הרי"א"ז המובא בש"ג שעל הרי"ף), או שיש לפרט בהתראה ולומר בפירוש שהיא תפסיד כתובתה אם תמשיך לנהוג כך (וכך היא פסיקת השו"ע קט"ו, י). לכל הדעות מוסכם כי התראה זו צריכה שתעשה בפני עדים, אחרת הבעל לא נאמן לומר שהתרה בה, ורק אם האשה תודה שהותרתה והמשיכה במעשיה, תאבד כתובתה. ובמקרה זה, אף שבו נחלקו בני הזוג האם עשתה האשה "מעשה כיעור של זנות אין מחלוקת בין בני הזוג לגבי לבושה הלא צנוע של האשה המקובל בחברה חילונית ואם כן לכאורה אשה זו עברה על דת משה ויהודית לכל הדעות ודינה להפסיד כתובה מחמת זה. אך לאחר העיון נראה דאין לטענותיו של הבעל על מה לסמוך ומהטעמים שיבוארו להלן": א. שלא הוכח ולא נטען שהבעל התרה באשה שאם תמשיך לנהוג כך תפסיד כתובתה, ואפילו לא התרה בה שתפסיד להתלבש כך. להפך, כל זמן שחיו יחד היה לו נוח בזה ואין לו להלין אלא על עצמו.

ב. אף אם היה מתרה בה לא היתה האשה מפסידה את כתובתה שכן הבעל נוהג בכל דרכיו כאדם חילוני ומה"שלטי גיבורים" (פרק המדיר דף לג מדפי הרי"ף ס"ק א) עולה כי אדם החשוד על כל התורה כולה ונוהג בחילוניות גמורה אינו יכול להוציא אשתו בלא כתובה בשל טענה זו.

ג. מבואר ב"חלקת מחוקק" (סימן קטו ס"ק י"ט ד"ה כל אלו) שכל הדין של הפסד כתובה באשה העוברת על דת משה ויהודית, זה רק באשה שאין סופה כתחילתה, ונוצר קלקול בהתנהגותה במהלך הנישואין, אך זו שמראש לא נהגה כהלכה יש לה דין אחר. אם היה הבעל חוזר בתשובה ורוצה באשתו רק אם תחזור בתשובה, אז היה מקום לדון. אך במקרה זה אינו רוצה אלא להפסיד לה כתובתה.

ד. נפסק ב"ביע אומר" (חלק ג' אבה"ע סי' כ"ג) וב"צניץ אליעזר" (ח"ז סימן מח אורחות המשפט פרק ג') ובשו"ת "דובב מישרים" (ח"א סימן קכ"ד) "שכתבו כולם כמעט בלשון זהה שיש למנוע בזה ולגדור גדר בפני הפורצים שלא יעשו את התורה קרדום לחפור בה למען הגשמת שרירות לבם... ונראה שטעמם הוא שנוכח שחכמים לא תיקנו כתובה לאשה המתנהגת בפריצות אך באם אדם התחייב בזה חכמים לא הפקיעו התחייבותו".

לכן פוסק הדיין כי כל דברי הבעל וב"כ נדחים והבעל מחוייב לשלם לאשה את מלוא ערך כתובתה נכון ליום הגירושין בערך דולרי. אך כיוון שלבעל טענות כי האשה לקחה מעבר למה שמגיע לה עפ"י הדין והחוק מן הרכוש המשותף, יקיים ביה"ד דיון בכך ואם יתברר שלקחה מעבר למה שמגיע לה עפ"י דין ינוכה סכום זה מערך הכתובה.

הרב אשכנזי:

לטענת הבעל על האשה להפסיד כתובתה משתי טעמים: מן הטעם כי היא שפתחה את תיק הגירושין ותבעה להתגרש, ומן הטעם כי היא אינה נוהגת כבנות ישראל הצנועות, ויתכן שאף זינתה תחתיו. היא מתנהגת ומתלבשת בצורה שאינה צנועה, ומשתתפת במסיבות ריקודים שאינם ראויים. האשה הכחישה טענת הבעל כי במהלך מסיבה רקדה עם גבר זר, וטענה כי היתה לבושה ככל באות המסיבה. האשה גם הכחישה את טענת הבעל לגבי קשר עם גבר זר.

הדיין פוסק כי לא מתקבלת טענת הבעל, והאשה לא מפסידה כתובתה.

בעניין טענת העדר צניעות האשה, אמנם בגמרא (כתובות ע"ב) נמנית אשה העוברת

על דת משה ויהודית מבין היוצאות ללא כתובה, והרמב"ם (פכ"ד מה' אישות הט"ז) מביא את הטעם לכך - שהכתובה תקנת חכמים שלא תהיה קלה בעניו להוציאה, אך חכמים תקנו תקנה זו עבור בנות ישראל הצנועות ולא עבור הנוהגות בפריצות. אך במקרה זה כבר בעת שנישאה נהגה כך: התלבשה כך והשתתפה במסיבות מעין אלו, ועל דעת כן כתב והתחייב לה כתובתה. ישנן שתי דרכים ליצור חיוב כתובה: אחת, מכח תקנת חכמים שיחייבוהו בכתובה, וזאת גם כשלא נכתבה כתובה על ידי הבעל. והשנייה, כשהבעל כותב לאשה כתובה. במקרה כזה, אף על פי שאינה זכאית לכתובה מכח תקנת חכמים חייב הבעל בה מכח התחייבותו. וניתן ללמוד זאת מדין חייבי הלאוין [=נישואי איסור: ככהן וגרושה וכד'] שנפסק בהם שאעפ"י שאינו חייב לה כתובה מכח תקנת חכמים, ובי"ד מחייבים אותו להוציא אשה זו ממנו כי היא אסורה לו, מכל מקום חייב הוא בהתחייבות הממונית שחייב עצמו כלפיה (רמב"ם פכ"ד מהלכות אישות ה"ד ובשו"ע סי' קט"ז).

וכן במקרה זה, כפי שנפסק בשו"ת "אגרות משה" (חאה"ע סי' קי"ד) ודומה לכך בשו"ת "ביע אומר" (ח"ג סי' כ"א אות י"א). ונראה כי מתוך טענות הבעל עצמו יש ללמוד כי היו שניהם רגילים באורח חיים לא צנוע "ולא קפדי בהכי" [=ולא הקפידו בזה]. אמנם, אם היה מוכיח הבעל כי האשה נהגה בדרך שאינה נהוגה בחברה בה הם חיים, ואף אנשים מסוגם מקפידים על כך, יתכן והיתה מפסידה כתובתה שכן לא על דעת כך כתב לה את כתובתה.

מעבר לכך, בכדי שאשה תפסיד כתובתה נפסק בשו"ע (סי' קט"ו ס"ד) כי יש להתרות בה בעדים, ובנידונינו לא התרה בה. ואמנם בדבר שידוע שהוא אסור אין צורך בהתראה (פת"ש ס"ק י"א) וכן אם עשתה מעשה כיעור, אך לא הוצגו כל מעשים כאלו. וזאת מבלי לדון כלל בדבר כשרותם של העדים שהעידו בעבור הבעל בביה"ד.

לעניין הטענה שהאשה היא שפתחה את תיק הגירושין, הרי שאין לבחון מי פתח התיק ומי התובע ראשונה, אלא בשל מי נוצרה תביעת הגירושין. במקרה זה, סירובה של האשה לחתום על ההסכם שאף ב"כ הבעל מודה כי הינו "הסכם קשה", הביא את הבעל לעזוב את הבית, ואף לאחר שהאשה השיבה אותו הביתה עזב לאחר יומיים ולא שעה לפניות האישה ושליחיה. ונראה לביה"ד כי עיקר האשמה בפירוד תלויה בהתנהגות הבעל שעזב את הבית ולא עשה דבר להשיב את האשה אליו. הדיין מוכיח מדוע אף אם יש ספק במי

האשם כאן, אין מפסידה האשה את כתובתה, למרות שהבעל הוא "המוחזק" בכתובה [=זה שהכספים נמצאים תחת ידיו] ולכאורה אין מוציאים ממי שהוא ה"מוחזק" במקרה של ספק:

בנתיבות משפט על רבינו ירוחם (ספר מישרים נתיב כ"ג) נפסק: "כיון שהכתובה שחייב לה הוא ודאי והפסד הכתובה הוא ספק, אין ספק מוציא מידי ודאי וזה מקצוע גדול הוא וצריך לפנים". וזו דעת הבית שמואל (סי' קנ"ד סק"ב) שבמקרה של אשה שנישאה למי שיש לו מומים גדולים, ובאה אח"כ וטענה שחשבה שתוכל להתמודד עם זאת וכעת היא רואה שאינה יכולה להתמודד, הרי שאפילו לדעת הרמ"א אשר אינו פוסק כי יש לכפות את הבעל לגרשה, מכל מקום אין דינה כדין מורדת אם אומרת שאינה רוצה לחיות עימו. ויכולה לאמר "קים לי כהני פוסקים" [כלומר, אני מחזיקה בגישת פוסקים אלו] (ועיין בכנה"ג כללי "קים לי" אות מ"ז ובברכי יוסף חו"מ סי' י"ב, סעי' ט"ו והביאו זאת בפד"ר חלק ג' עמ' 164). ואמנם הבית מאיר חולק על דעת הבית שמואל, אך נראה שיש להבין דבריו כך שהוא חולק דווקא במקרה של מומין שהיו קודם לנישואין, שאז יש מקום לטעון טענת מקח טעות על הנישואין ועל הכתובה, ולכן הבעל הוא המוחזק. אך כאשר בנישואין היתה התחייבות ודאית כמו במקרה זה, אלא שיש ספק אם הפסידה כתובתה, הרי זה דומה למקרה בו אדם טוען "איני יודע אם פרעתיך" (-אם השבתי לך את ההלוואה) וכאן לא יחולק הבית מאיר.

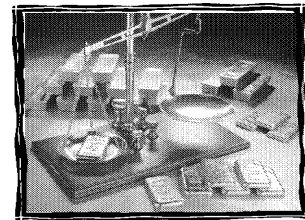
ובפד"ר המוזכר לעיל נפסק: "וגם לדעת הבית מאיר יתכן לומר שרק בספיקא דדינא אין להוציא מהבעל הכתובה שהוא המוחזק כיוון שהוא טוען טענת ודאי קים לי כדעת הפוסקים שדינה כמורדת והפסידה כתובה. אבל בספק בקביעת העובדא אם היא מורדת או לא, בזה גם הבית מאיר מודה שמשפק היא לא הפסידה כתובתה, שהרי אין בפנינו טענת ודאי שהיא מורדת, והרי זה כאומר הלוייתי ואיני יודע שפרעתיך שחייב לשלם. ועיין בשו"ת מהרי"ט ח"א סי' קי"ט ע"ש. וכן משמע מדברי שו"ת הרדב"ז ח"א סי' שס"ד". ואכן כאן מדובר בעניין שהוא בעיה במציאות.

ועוד, ברור שאשה זו לא הפסידה כתובתה, שכן גם אם רצון האשה בגירושין, היא אינה מפסידה את כתובתה עד שהבעל יתרה בה ויבקש מביה"ד להכריז עליה כמורדת, וביה"ד יעשה את כל ההכרזות

כנדרש בהלכה, דבר שלא נעשה כלל במקרה זה. לכן יש לחייב את הבעל במלוא תשלום דמי הכתובה לאשה. אך היות ונטען ע"י הבעל כי האשה נטלה מכספי הבעל שלא כדין יש לקיים דיון בענין זה.

תיק מס' 1-21-038322897
ניתן ביום ט' חשוון תשס"ז (31.10.06)
הופיעו: עו"ד עזרא אושרי (לאשה)
עו"ד יוסף הולנדר (לבעל)

פס"ד זה רלוונטי גם למדור עילות גירושין
למדור בתובה ראו גם פסקי דיין מס' 7. 8.

פ / כ / ז

6. האם יכול נתבע בתביעת גירושין, הטוען לשלום בית, לכרוך בתביעת הגירושין את תביעותיו לרכוש, מזונות ואחזקת ילדים? האם חלה על ביה"ד חובת תום לב?

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי - דיין, יו"ר
הרב שלמה בן שמעון - דיין
הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

ביום 28.12.05 הגישה האשה תביעת גירושין לבית הדין הרבני, ללא כל כריכה או איזכור של נושאים נלווים.

שבוע אחר-כך הגיש הבעל תביעה לחלוקת רכוש לבית הדין הרבני ובקשות לפסק דין הצהרתי ולהטלת עיקולים. כתב תביעה זה לא הומצא לאשה ולבאת כוחה, ונודע להן עליו באקראי בדיון שנערך ב- 18.6.06. תביעת הבעל נכתבה בכתב יד ונכתב בה כי תביעה מתוקנת ומפורטת תוגש תוך מספר ימים, אך כתב תביעה מתוקן כלל לא הוגש.

ביה"ד האזורי הטיל עיקולים לבקשת הבעל, וב"כ האשה, שלא ידעה כלל על התביעה, הגישה ב- 1.2.06 בקשה דחופה לביטול

העיקולים, בטענה שאין כלל תביעה עיקרית. גם אז לא עודכנה ע"י הבעל או ביה"ד כי הוגשה תביעה על ידו.

ב- 1.2.06 הגישה האשה לבית המשפט לענייני משפחה, תביעת מזונות ותביעה לחלוקת רכוש. בדיון שהתקיים בבית הדין ב- 18.6.06, בתביעת האשה לגירושין, ביקש הבעל שלום בית.

ביום 19.7.06, ניתנה החלטת בית המשפט, כי הסמכות נתונה לו.

עוד קודם לכן, ביום 4.7.06, ניתנה החלטת בית הדין האזורי בה נקבע כי הסמכות לדון בעניין רכוש בני הזוג נתונה לו, אך החלטה זו נשלחה לצדדים רק ב- 9.8.06, מספר שבועות אחרי החלטת בית המשפט. ב"כ האשה ערערה על החלטת ביה"ד האזורי. השאלות שנידונו בערעור היו: האם יכול הבעל לכרוך את תביעותיו בתביעת הגירושין של אשתו? והאם החלטת ביה"ד האזורי יכולה להמשיך לעמוד לאור הפגמים שנפלו בה?

נסק:

הרב דיכובסקי:

בתביעה הרכושית שהגיש הבעל צוין כלאחר יד גם עניין "אחזקת ילדים, מזונות אשה ומזונות ילדים" זאת מבלי שנפתח תיק, ומבלי שתשולם אגרה נוספת. אמנם עניין אחזקת ילדים כרוך מעצם טיבו וטבעו, אך לא כן עניין המזונות ולא ניתן לכורכו בצורה רשלנית זו.

בעניין התביעה הרכושית פשוט וברור כי מבחינה הלכתית ומשפטית יכול הבעל לכרוך תביעה רכושית בתביעת הגירושין של אשתו.

אך מעבר לזאת מעיר הדיין, להלכה ולא למעשה, על הקונסטרוקציה ההלכתית אותה יצר ביה"ד האזורי להצדקת כריכת הבעל את תביעתו בתביעת האשה. בגמרא (בבא קמא מו) נאמר "שאיין נזקקין אלא לתובע תחילה", וביה"ד האזורי חידש את דבריו על פי שיטת רב האי גאון המובאת באוצר הגאונים (ב"ק חלק התשובות), בה מופיעה הגרסה: "שאיין נזקקין אלא לתובע", מבלי המילה "תחילה", כלומר שאם יבוא הנתבע ויאמר: שמעתי שברצונך לתבוע אותי, תבעני עתה - אין נזקקים לו, אלא ברצון התובע; אך אם יטען הנתבע כי האיחור בתביעה מצד התובע פוגע בו, כיוון שמוזיל נכסיו, שכן בני-אדם סבורים שחייב הרבה מאד כסף, יכול ביה"ד להכריח את התובע לתבוע בכדי שיוודע שהתביעה מועטה. מכח שיטה זו הסיק ביה"ד האזורי שהיות ולאשה תביעות נגד הבעל בבימ"ש למשפחה, יכול ביה"ד לכוף אותה להעביר תביעותיה

לביה"ד, בכדי שנכסיו של הבעל לא יוזלו. על טענה זו מעיר הדיין:

א. ישנו כלל במערכת הפסיקה (אורים ותומים - חו"מ סוף סימן כה על קיצור תקפו כהן) שכל הגדולים שלא הובאו בדברי מרן השולחן ערוך או בדברי הרמ"א, לא ניתן לפסוק כמותם וגם לא לאמר "קיים לי" כדבריהם. וכיצד ניתן לפסוק הלכה למעשה כשיטה שלא בא זכרה בשולחן ערוך וברמ"א?

ב. "החזון איש" יצא בתקיפות נגד פסיקה לפי ספרים וכתבי יד שנתגלו באחרונה בגניזות שונות. כיצד ניתן לפסוק על יסוד שיטה שלא הובאה בפוסקים, ובפרט שהיא מבוססת על גרסה אחרת בגמרא המנוגדת לגרסה שלנו?

ג. אין דומה הנידון לראיה - התובעת אינה מעלימה תביעתה, דבר שהיה גורם לכך שיוזלו נכסיו, משום אין יודעים את גובה התביעה. אדרבא היא תובעת תביעותיה בקול רם בערכאה אחרת. הבעיה אינה זילות נכסי התובע, אלא האם מותר לאשה לתבוע תביעות ממוניות בבית-משפט, ולא בביה"ד הרבני. וזו בעיה מסוג שונה לחלוטין.

ד. לעניין התביעה בערכאה אזרחית, אומר הדיין: "כבר כתבתי לא אחת, שבאנשים שאינם שומרי מצוות ומנהלים את חייהם שלא לפי התורה, אין מקום שבית הדין יתייצב לצידם דוקא בענין ערכאות. הם מרימים יד בתורת משה בכל עניין ובכל דבר, אך מבקשים לעשות את התורה קרדום לחפור בו כאשר הדבר כדאי להם." ה. לאשה טענות קשות מאד נגד הבעל, בגין אלימות פיזית ומילולית קשה. אם יתאמתו טענותיה, בביה"ד האזורי, הרי מדובר בעברייני חמור. ועל כך, אומר הדיין: "אינני חושב שתורת ישראל צריכה לשמש מפלט לרשעים המרימים יד על נשותיהם, ומגלגלים עינים לשמים על רצונם בדין תורה".

בעניין השאלה המשפטית, האם מבחינה חוקית רשאי נתבע בתביעת גירושין לכרוך עניינים שלא נכרכו על ידי התובע, ובפרט כאשר הנתבע אינו מעוניין כלל בגירושין: סע' 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953 הוא הדין בתביעות הכרוכות.

תכלית חקיקתו הוא שבית הדין יוכל להכריע באופן יעיל ומהיר בכל העניינים הכרוכים בגירושין. ותכלית זו מושגת בין אם הכריכה נעשית על ידי תובעת הגירושין, ובין אם נעשית על ידי הנתבע. כך נפסק בבג"ץ 155/65 גורוביץ נ' ביה"ד הרבני ואח', יט (4) 16; ובבג"ץ 5679/03 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם); ובספרם של אלישע

שינבוים ובני דון יחיא, דיני מזונות כרך ב', עמ' 450.

"אין בעובדה שהבעל עצמו מעוניין בשלום-בית, כדי לפגוע בכריכה של ענין הרכוש או המזונות בתביעת הגירושין של האשה. העיקר הוא שתביעת הגירושין כנה מבחינתה של מגישת התביעה, וכן שהבעל כך את תביעתו שלו בכנות וכדין, מתוך מטרה שביה"ד יכריע במהירות וביעילות בתביעות."

למרות האמור לעיל, מקבל הדיין את הערעור. אמנם, עפ"י קביעת בג"ץ בפרשת פלמן (ע"א 8497/00), כאשר נתנה ערכאה אחת הכרעה לעניין הסמכות, לא תזקק הערכאה השניה לטענות הנוגעות לסמכות שיפוט בענין, ואמנם הכרעת ביה"ד קדמה להכרעת ביהמ"ש, אלא שעולים סימני שאלה על הכרעת ביה"ד. תמיהות קשות עולות על הדרך בה נהג ביה"ד האזורי ומזכירות ביה"ד. פסה"ד עקרוני כ"כ בעניין סמכות, עוכב 5 שבועות מיום נתינתו, זאת כאשר מאז בג"צ פלמן ישנו מירוץ החלטות, דבר זה אומר דרשני ופרשני! אי המצאת תביעת הבעל לחלוקת רכוש לידי האשה ולב"כ במשך חודשים ואי הגשת כתב תביעה מתוקן, יש בה יותר מטעם לפגם והיא מעוררת חששות כבדים. הדיין מציין כי: "אני נוטה לומר שב"מירוץ ההחלטות", בהתאם לבג"ץ פלמן, הקובע הוא מועד מתן ההחלטה, ולא מועד מסירתה לצדדים. אולם במה דברים אמורים, במקום שמדובר על איחור סביר בסדר גודל של שבוע ימים, אבל לא כאשר מדובר באיחור של חמישה שבועות". מעיון במסמכים עולה כי הצעת החלטה נכתבה בכתב יד ללא חתימה על ידי אב ביה"ד ביום 4.7.06; עותק מודפס ומוגה הונפק ביום 16.7.06 אך לא צורפו לו חתימות הדיינים האחרים; ב- 9.8.06 הונפקה ההחלטה עם המילים "מצטרף" מודפסות ליד שמו של כל אחד מהדיינים הנוספים, אך אין כל החלטה חתומה בתיק. כיוון שהתאריך מורה כי מדובר בעת הפגרה, ניתן להעריך כי הדיינים נתנו הסכמתם טלפונית, ויש להמנע מלהעלות אפשרות רחוקה וחמורה יותר, ולפיה מזכירות ביה"ד הפיקה את ההחלטה על דעת עצמה כאילו נחתמה בשלושה.

הדיין קובע כי "מועד מתן החלטה על ידי בית הדין הוא המועד שבו הדיין השלישי חתם על ההחלטה, אם בהסכמה ואם כדעת מיעוט". לכן אם אכן ישנה החלטה החתומה על ידי שלושת דיינים, הרי שיש לראות את מועד נתינתה כ- 9.8.06, בעוד החלטת ביהמ"ש ניתנה ביום 19.7.06. על כן: "המסקנה ברורה: החלטת בית המשפט

קדמה להחלטת בית הדין מכח כללי הכיבוד ההדדי של הערכאות, ועל פי בג"צ פלמן, אין מנוס מלבטל את התוצאה האופרטיבית של החלטת בית הדין האזורי."

הדיין מוסיף: "אציין כי עקרון 'תום הלב' (ראה ע"א 700/81 מיכל פז נ' אליהו פז פ"ד לח(2) 736), הוא עקרון יסוד בהתנהגות בני הזוג הפונים לכל ערכאה שיפוטית. חושבני שיש להפעיל עקרון זה גם על הערכאה השיפוטית עצמה, שחייבת לפעול בתום לב ובידיים נקיות, ועל כך תהיה תפארתינו". על כן, הערעור מתקבל לעניין נושאי מזונות האשה והרכוש.

הרב עזרא בר-שלום:

"לי נראה שאין מקום לביה"ד האזורי לדון בנושא הרכוש בין בני הזוג. כבר גיליתי את דעתי בכגון דא שכאשר פסק הדין לא יהיה ניתן לממשו, אין מקום לנתינת פסק דין".

הרבנים בר-שלום ובן-שמעון מצטרפים לעמדת הרב דיכובסקי כי ביה"ד האזורי לא ידון בנושאי הרכוש והמזונות.

תיק מס' 052006350-22-1
ניתן ביום ט' שבט תשס"ז (28.1.07)
הופיעו: עו"ד רחל פולק (לאשה)
עו"ד אברהם יצחק וייס (לבעל)

אך אין לחייב את האשה בכך, ומאוחר יותר אף המליץ ביה"ד הגדול על הגירושין והחזיר את הדין ברכוש לביה"ד האזורי. האשה פנתה בבקשה לדון מחדש בחלוקת הדירה בטענה כי כל תכולת הדירה וחלק גדול ממיומן הדירה נעשה מכספי אביה. ביה"ד דחה את טענתה קבע כי הדירה מומנה בשווה על ידי שני בני הזוג ועליה להתחלק בשווה. ביה"ד הגדול קבע כי לא ניתן לכפות על פירוק הדירה כאשר אין מקום לחיוב בגט. הבעל פנה לבימ"ש לענייני משפחה בבקשה לפירוק שיתוף בדירת המגורים. כעת פנתה האשה לביה"ד האזורי בתביעה לשלום בית ומדור ספציפי וכן לחיוב הבעל בסך 50,000 ₪ כפיצוי על 8 שנות הדיונים בביה"ד.

נפסק:

ביה"ד קבע כי הוא דוחה את תביעת האשה לשלום בית ולמדור ספציפי וכן את תביעתה לחיוב הבעל בתשלום פיצויים.

תיק מס' 054134531-13-1
ניתן ביום א' אדר א' תשס"ג (3.2.03)
הופיעו: טו"ר חיים שכטר (לאשה)
טו"ר אברהם גולובניצקי (לבעל)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור עילות גירושין ולמדור כתובה.

ק' צ' י' י' י'

7. פירוק שיתוף בדירת מגורים כאשר אין עילה לחיוב בגירושין.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב מנחם חשאי - אב"ד
הרב דוד כהן - דיין
הרב מאיר פרימן - דיין

העובדות:

כעשור קודם לכן תבע הבעל גירושין וכרך לתביעתו את ענייני הרכוש, בתביעתו טען הבעל כי האשה זינתה עם אחר. ביה"ד האזורי פסק כי אמנם אין זנות אך ישנו מעשה כיעור ועל כן רשאי הבעל לגרש האשה בעל כרחו והוא פטור מתשלום כתובתה. בעניין הרכוש פסק ביה"ד כי הדירה תחולק בין בני הזוג בחלקים שווים וכי: "כל החסכונות הרשומים ע"ש כל אחד משניהם שייכים למי שרשום על שמו". האשה ערערה על פסיקה זו לביה"ד הרבני הגדול אשר פסק כי על בני הזוג להתגרש

8. תקפם של נישואין פרטיים שנערכו בניגוד לחוק ובניגוד להתחייבות הגבר בהסכם הגירושין מאשתו הראשונה; תקפה של התחייבות גבר לתשלום כסף באם ינשא לאשה מסוימת.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב יששכר דב הגר - אב"ד
הרב נח הייזלר - דיין
הרב מרדכי טולידאנו - דיין

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דוכובסקי - דיין, יו"ר
הרב שלמה בן שמעון - דיין
הרב אברהם שרמן - דיין

העובדות:

הגבר פנה לביה"ד האזורי בבקשה שיאשר נישואין פרטיים שנערכו בינו ובין אחייניתה של גרושתו. גרושתו התנגדה לאישור זה. לטענתה, אשר התקבלה בבית הדין, אותה אחיינית היתה הגורם המרכזי לקרע שחל בנישואיה וקשריה עם הבעל החלו כבר בהיותה בת 16.

נושא זה עלה כבר בעת הדיונים בתיק הגירושין של בני הזוג, תוך שהבעל מכחיש את טענות אשתו ומאשים אותה ביצירת הקרע ואף בהיותה מורדת. בסופו של דבר, כדי לשכנע את ביה"ד, הביע הבעל נכונות לכך שבאם יסודר גט, הוא יתחייב שלא לשאת את האחיינית לאשה ולא לקיים עמה שום קשר. הוא אף התחייב לשלם לאשתו הראשונה סך של 5,000 ש"ח על כל פגישה אותה יקיים עם האחיינית, ובסה"כ התחייב ב-50,000 ש"ח. ההתחייבויות עוגנו בהסכם הגירושין בצורה ברורה ותוקף הלכתי, והן אלה שהביאו את ביה"ד לשכנע את האשה להסכים לגירושין. ביה"ד אף שכנע את האשה לוותר על כתובתה שערכה 160,000 ש"ח. לאחר פחות משנה, נשא הגבר את האחיינית בנישואין פרטיים ופנה לביה"ד בבקשה לאשר את נישואיו אלה. מנגד, הגישה גרושתו תביעה לחיבו בסכום הנקוב בהסכם הגירושין. בכסלו תש"ס חויב הגבר במלוא הסכום. ערעורו על כך לביה"ד הגדול נדחה. כמה חודשים מאוחר יותר שב הגבר ופנה לביה"ד האזורי בבקשה להכיר בנישואיו. ביה"ד סירב לעשות זאת בטרם יפקיד את הסכום בו חויב לגרושתו, ועם זאת קבע (בחשוון תשס"א) כי בכדי למנוע תקלות, אסורים בני הזוג להינשא לעלמא, תוך שהוא מדגיש כי אין לראות בקביעה זו אישור לנישואיהם.

כשנתיים מאוחר יותר הוגשה עתירה לבג"ץ (בג"ץ 8713/02) כנגד ביה"ד וכנגד משרד הפנים שסירב לרשום את בני הזוג כנישואים. בג"ץ הורה לביה"ד לנהל דיון בבקשת הזוג ללא הצבת תנאים מוקדמים (כלומר, ללא דרישה לתשלום ההתחייבות כתנאי לדיון בבקשה). בשל הוראה זו כתב ביה"ד האזורי את פסק הדין שלהלן, תוך שהוא מצטט בהרחבה את פסק דינו מתש"ס. על פסיקתו הוגש ערעור לביה"ד הגדול. יצוין שבעת כתיבת פסקי הדין כבר היו לבני הזוג שלושה ילדים.

נפסק:

ביה"ד האזורי:

כאמור, ביה"ד פותח בציטוט הנימוקים שניתנו בפסק דינו הראשון, זה שעסק בחיוב הגבר לשלם לגרושתו סך 50,000 ש"ח. טענתו של הגבר הייתה שהוא פטור מכל תשלום, משום שהתחייבותו הושגה באונס: לא הייתה לו כל דרך אחרת להביא את גרושתו להסכמה בדבר הגירושין. ביה"ד דחה טענה זו. לדבריו, ההתחייבות לא הושגה בכפייה כלל ולא הייתה כל בעיה לקיימה. אם קיים אונס כאן הרי שהוא נגרם מיצרו של הגבר אשר התגבר עליו והסיתו להתייחד ולהינשא עם אחיינית אשתו. האונס לא היה בהתחייבות "אלא האונס היה במה שיצרו כפאו לעבור על ההתחייבות, וזה פשוט שלא נכנס בגדר אונס". ביה"ד מוסיף שבעת חתימת ההסכם לא היה שום סימן לכך שמדובר באונס. התחייבות של אדם לא ליצור קשרים עם קרובת משפחתו הצעירה ממנו בשנים רבות היא התחייבות סבירה ביותר.

ביה"ד גם שולל בכמה דרכים את הטענה שההתחייבות בטלה משום שהיא בגדר 'אסמכתא' שאינה מחייבת, כי לכאורה "התחייב משום שחשב שלא יבוא לידי כך, ולא חשב שיכפהו יצרו להתייחד ולשאתה לאשה". בין היתר, ביה"ד מנתח את ההסכם ומראה שהוא נעשה בצורה של קניין המועיל כנגד חשש אסמכתא ("קניין חכמי ספרד", שו"ע חו"מ סי' ר"ז סע' ט"ז). ועוד, "נראה שקנין בפני ביה"ד דיון נחשב כקנין בבי"ד חשוב לאור הסמכויות הנתונות לו גם מכח החוק, ובהתייחס לכך שיש לנו הכלים לבצע טוב יותר מכל בי"ד אחר" (עינינו רמ"א, שם, סע' יד). ביה"ד גם קובע שביטול התחייבותו של הגבר תגרוור גם את ביטול ויתורה של גרושתו על כתובתה, וזכותה תהיה לדרוש אותה.

ביה"ד מוסיף נימוקים נוספים ודן בהם באריכות: 1. "בר מן דין דיש לחיבו מדין 'שכירות', דהסכמתה לקבל גט תמורת התחייבותו הנ"ל הוי כתמורה להסכמתה לקבל גט, וזה ג"כ מחייבו לקיים חיובו ולא מהני טענת השטאה".

2. יש לחייב את הגבר מדין 'מיגדר מילתא' כלומר בגדר הענשה הרתעתית, מכח סמכותו של ביה"ד להעניש שלא מן הדין כדי לגדור פרצות. במקרה זה יש כמה סיבות לפעול כנגדו, בין היתר: הפגיעה שפגע בגרושתו, השקרים ששיקר לה ולביה"ד, ונקיטתו בדרך הפסולה של נישואין פרטיים. לאחר כל זאת, מסקנת ביה"ד הייתה כי לאחר שישלם לגרושתו את הסך של 50,000 ש"ח ידון ביה"ד בבקשת אישור הנישואין, על מנת להקטין את הפגיעה בילדים שכבר

נולדו .

כאמור, בחשוון תשס"א נתן ביה"ד האזורי פס"ד נוסף ובו קבע כי בני הזוג אסורים להינשא לאחרים. הוא מדגיש כי אין בכך הכרה בנישואיהם. לצורך איסור כזה אין צורך בראיות אובייקטיביות, אלא די בכך שהמבקש מצהיר כי הוא נשוי "בכדי להביא למסקנה נגיבית כי אסור לו להינשא עם אחרים, מדין 'שווייה אנפשיה חתיכא דאיסורא'. אך אין די בכך, כדי לקבוע באופן פוזיטיבי כי בני הזוג אכן נשואים זה לזה". מכאן ואילך דן ביה"ד (באדר תשס"ד) בבקשת בני הזוג לאישור נישואיהם ומסביר מדוע יש לדחותה, גם ללא קשר לאי עמידת הגבר בהתחייבותו הכספית לגרושתו. ביה"ד פותח בציטוט תקנת הרבנות הראשית מתש"י ('חרם ירושלים') הקובעת שקידושין ונישואין יסודרו רק ע"י מי שהוסמך לכך בידי הרבנות הראשית. עיקרון זה הוכר ע"י החוק הישראלי וע"י ביהמ"ש העליון, וביה"ד עושה שימוש בפסיקות שונות שלו. לדבריו, "עצם עריכתם של נישואין פרטיים, מהווה פגיעה כה קשה בתקנת הציבור, עד שהיא מצדיקה שלילת מתן אישור בדיעבד לנישואין אלה, והן ייחוס נפקות לנישואין אלו כלפי בני הזוג עצמם וכלפי הציבור עצמו". ביה"ד מדגיש שכמובן שאין דבריו אלה באים לשלול את ההגבלות לחומרא המוטלות על בני הזוג, והם אינם יכולים להינשא לאחרים.

אולם, מעבר לשיקולי המדיניות, קיימים כאן שיקולים נוספים, הלקוחים מתחום המשפט האזרחי. סביר להניח שלולא הסכמת הגרושה לגירושין, לא יכול היה הגבר להינשא, שהרי לא הצליח להוכיח עילת גירושין. ממילא, כאשר ניאותה אשתו הראשונה להתגרש על יסוד התחייבותו שלא להינשא לאחייניתה, לא היתה בכך כל פגיעה בו, שהרי ממילא היה אסור להינשא, מכוח היותו נשוי. מנגד, על יסוד התחייבותו זו, קיבל הגבר תמורה: פטור ממזונות אשתו ומכתובתה, בעוד שגרושתו שינתה את מצבה לרעה במישור הכלכלי. לדברי ביה"ד, נוצר כאן מצב של 'השתק שיפוטי' המונע מן הגבר לטעון טענה סותרת לטענתו שהתקבלה כבר בעבר, ואשר זיכתה אותו בטובת הנאה. ביה"ד מציין שרעיון 'ההשתק השיפוטי' מוצא את ביטויו גם במשפט העברי.

ועוד, "בנסיבות אלו, יש לראות את הבקשה לאישור נישואין, כמוגשת שלא בתום לב, בחוסר נקיין כפיים, ותוך שימוש לרעה בהליכי משפט". ביהמ"ש העליון כבר קבע מספר פעמים שלבית הדין או לבית המשפט קיים שיקול דעת אם לתת סעד הצהרתי, ואישור נישואין הוא סעד כזה. לאור

הנסיבות האמורות והתנהגותו הפסולה של הגבר, תקנת הציבור מחייבת שביה"ד לא יאשר את הנישואין, מה גם שהצהרותיו השקריות עולות כדי זילות בית הדין. בהמשך דוחה ביה"ד את טענת האשה השנייה אשר טענה כי לא הייתה צד להליכים שבין הגבר ובין גרושתו, ולכן היא זכאית שביה"ד ידון בבקשתה לאישור הנישואין. ביה"ד קובע שגם ללא קשר לעובדות המקרה הנדון, עצם הנישואין הפרטיים מנוגדים לתקנת הציבור ול'חרם ירושלים' ואין לאשרם. שנית, ברור שהמבקשת עזרה למבקש בתביעת הגירושין שלו, והיא הייתה הגורם לה, ויש להניח שהייתה מודעת להתחייבות של המבקש. שלישית, בעת שנערכו הנישואין שלה, ידעה כבר המבקשת על המניעה הקיימת על המבקש מלהינשא עד שישלם ולמרות זאת היא החליטה להינשא לו בנישואין בעייתיים אלה, ועל כן אין לה להלין אלא על עצמה. ביה"ד בוחן את מעמדו של הרב שסידר את הקידושין הפרטיים וקובע כי ברור שלא הייתה לו כל הסמכה מן הרבנות לערוך קידושין. יתר על כן, אותו רב כבר נחשד בעבר במספר עבירות, ובניהן ביצוע נישואין פרטיים של כהן לגיורת, שהם נישואין אסורים. דבר זה כבר הפך אותו לעד פסול, ומכיוון שבנישואין דנן הוא גם שימש כעד לקידושין, הרי שמדובר בקידושין שנעשו בפני עד פסול, וממילא אין להם תוקף. "לאחר העיון בכל הני"ל, בית הדין מחליט: א. דוחים את הבקשה לאישור נישואין. ב. יש מקום להטיל על המבקש קנס כספי גבוה על הטרדתו את מערכות המשפט בישראל, תוך ניצול משאבי המדינה בסיוע משפטי, שלא ביושר ושלא בתום לב".

ביה"ד הגדול:

ביה"ד דחה את הערעור בדעת רוב, שנכתבה ע"י הרב שרמן וזכתה להסכמתו של הרב בן-שמעון, כנגד דעת המיעוט של הרב דיכובסקי. בנוסף קבע כי אין צו להוצאות.

דעת המיעוט (הרב דיכובסקי):

אין לקבל את עמדת ביה"ד האזורי, ויש לאפשר לצדדים לקבוע את מעמדם בביה"ד. זאת מכמה סיבות:

- א. מעשים שבכל יום שבי"ד רבני דן באישור נישואין פרטיים שנערכו מסיבות שונות. ביה"ד דן במעמד בני הזוג תוך שהוא בא חשבון עמם ועם הרב שערך את הנישואין בניגוד לחרם ולחוק.
- ב. 'תקנת הציבור' איננה רק במניעת נישואין פרטיים. היא גם מחייבת אותנו לדון במעמדם של בני הזוג. חיוני לדעת האם

האשה נחשבת נשואה וחשוב לדעת מה מעמדם של הילדים. ג. אין לפגוע בילדים אשר זכאים לגדול במשפחה מסודרת שמעמדה ברור. ד. האשה השנייה אכן לא הייתה צד להסכם הגירושין, אע"פ שחטאה בנישואין הפרטיים. אולם ברור שביה"ד החמיר במיוחד במקרה זה בגלל הנסיבות של הסכם הגירושין. ה. ודאי שבני הזוג עשו מעשה חמור שלכתחילה היה ראוי למנועו, אבל בדיעבד יש לדון במעמדם.

ו. ניתן לדון בפסלות הקידושין, אולם לא ניתן להשאיר את בני הזוג, ילדיהם והציבור בחוסר ידיעה, וזה מה שקרה כאן. ז. הדברים דלעיל אינם נוגעים לחיובו הכספי של הגבר, אולם כשרות נישואיו אינה תלויה במילוי חיובים אלה. "כשרות הגט וכשרות הנישואין, אינם תלויים בממון".

דעת הרוב (הרב שרמן):

יש לדחות את הערעור ולהימנע מדיון בבקשה לאישור נישואין כל עוד הגבר לא משלם את חיובו לגרושתו. המערערים נישאו באופן פרטי ע"י אדם שאינו ראוי לערוך נישואין, ובכך הפרו את 'חרם ירושלים' המבוסס על מנהגים ותקנות קדומים. בעבר כבר קבע ביה"ד הגדול שהוא רשאי שלא לדון בבקשה לאישור נישואי איסור ובכך לבזות ח"ו הן את ההלכה והן את חוקי המדינה. אמנם כאן לא מדובר בנישואי איסור כגון נישואי כהן וגרושה, אולם המערערים עברו עבירה חמורה בכך שנישאו בניגוד לחרם. בעבר כבר הענישו חכמים גדולים את מי שנישא בניגוד להוראותיהם, וק"ו שבתקופתנו, בה מצויה דרך הקידושין ההלכתית בסכנה מצדדים שונים, יש להקפיד מאד על כל מי שנישא בניגוד לדין ולתקנות.

הרב שרמן מסביר מדוע אין להסכים לדברי הרב דיכובסקי. את סיבה א' יש לדחות, משום שאין להשוות בין המקרים הנפוצים של הקידושין הפרטיים בהם דן ביה"ד (שבד"כ נערכים מחשש לאובדן זכויות כלכליות מסוימות) למקרה זה, בו כל פעילותם של בני הזוג נעשתה תוך בריחה מן הדין ומקיום פסק הדין. הם גם בחרו ב"רב" חסר סמכות שכבר נתפס בעשיית מעשים פסולים בעבר ופנייתם לביה"ד האזורי הייתה שלא בתום לב. זהו מקרה חריג ביותר. את סיבה ב' יש לדחות משום שביה"ד האזורי כבר קבע שבני הזוג אסורים להינשא לאחרים, ובכך יש תשובה לבעיית 'תקנת הציבור'. לגבי סיבה ג': סירובו של האב לשלם לגרושתו הוא הגורם לכך שמעמד המשפחה אינו ברור. טובת הילדים

מסורה בידי הוריהם והם יכולים לפתור את בעייתם ובכל מקרה, אין פגם במעמדם ההלכתי של הילדים. את סיבה ד' יש לדחות באמצעות עיון בפסה"ד האזורי ממנו ברור שהאשה הייתה גורם פעיל במהלך כולו. אילו לא היו להם שלושה ילדים צריך היה לאסור עליהם להינשא זה לזו בשל העובדה שהרסו משפחה, על בסיס דברי ראשונים ואחרונים שבמקרים דומים ואף חמורים פחות מנעו נישואין כאלה למיגדר מילתא.

לגבי שאר הסיבות שמביא הרב דיכובסקי יש לומר שלא ביה"ד מותיר את בני הזוג, ילדיהם והציבור בחוסר ידיעה, אלא בני הזוג עצמם המסרבים למלא את פסיקת ביה"ד ולשלם לגרושה. לא ניתן לקבל את עמדתו לפיה אינטרסים אישיים של בני הזוג וילדיהם יגברו על אינטרס הציבור כולו לשמר את קדושת הנישואין בישראל.

תגובת הרב דיכובסקי:

הוא מתייחס להשגות הרב שרמן אחת לאחת:

א. אין להבחין בין מניעים שונים של נישואין פרטיים. גם במקרים הנפוצים יותר קיימת סכנה לנישואין אסורים ולפרידה ללא גט.

ב. קביעת ביה"ד האזורי איננה מספקת לתקנת הציבור. דין 'שוא אנפשיה' מועיל רק כלפי האוסר עצמו ולא כלפי אחרים. הוא לא יועיל כדי לאסור על אדם אחר לקדש את האשה או להאשים את הגבר בביגמיה במקרה בו יקדש אשה נוספת. ג. לא ניתן להתעלם מן הנזק שייגרם לילדים אשר יגדלו במשפחה לא חוקית ומן הנזק שייגרם לאמם בעקבות זאת. ד. המערערת לא הייתה שותפה להסכם בין הגבר לגרושתו.

ה. הנזק שייגרם לציבור וילדי בני הזוג גדול יותר בדרך אותה מציע הרב שרמן מאשר בדרך השנייה.

ו. כל הדברים נוגעים רק לגבי נושא הדיון באישור הנישואין. הם אינם נוגעים לנושא הקנסות הכספיים, ובהם יש לחייב את הגבר בתשלום מלא.

באזורי: תיק מס' 1-11-053192522
ניתן ביום ט"ז אדר תשס"ד (9.3.04)
בגדול: תיק מס' 1-21-053192522
ניתן ביום י' תמוז תשס"ה (17.7.05)
הופיעו: עו"ד אורי צפת
ועו"ד עידית בן-דב (לאשה)
עו"ד מיכאל קורניאלדי (לבעל)

פס"ד זה רלוונטי גם למדור כתובה למדור קידושין ראו גם פסק דיין מס' 4.

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן THE RUTH AND EMANUEL RACKMAN CENTER FOR THE ADVANCEMENT OF THE STATUS OF WOMEN

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטת בר-אילן הוקם מתוך רצון להשפיע על מעמד האשה בחברה הישראלית באמצעות קידום ידע ומחקר ודרך פעילות מעשית וישומית.

פעולות המרכז:

המרכז עורך ומפרסם מחקרים וניירות עמדה בנושאים הנוגעים לנשים בישראל ומעמדן, מפרסם פסקי דין רבניים, ועוסק במעקב חקיקה שוטף ובייזום וקידום חקיקה בענייני נשים. המרכז גם מממן תוכניות לימודים שונות באוניברסיטה הקשורות לנושאי נשים ולקידומן.

כמו כן אוסף המרכז ומעבד מידע ונתונים מכל תחומי החיים של נשים בישראל, עורך כנסים בתחום דיני המשפחה וביניהם הכנס השנתי לענייני נשים, משפחה ומשפט בישראל, ומקיים פרויקט העצמה לנשים בעלות עסקים קטנים פעילים.

המרכז תומך ושותף פעיל במאבק למען העגונות ומסורבות הגט בין היתר באמצעות פעילות ב"עיקר" – הקואליציה הבינלאומית לזכויות העגונה ומסורבת הגט.

במסגרת מעורבותו בחברה הישראלית ותרומתו לה מממן המרכז את ייצוג המשפטי של נשים בבית הדין הרבני ובבית המשפט לענייני משפחה. הסיוע המשפטי מתבצע במסגרת קורס קליני לסיוע משפטי בפקולטה למשפטים, הכולל לימוד תיאורטי ועבודה מעשית בליווי התיקים המשפטיים.

כתובת המרכז: המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן רמת-גן 52900
טל: 03-5318895 פקס: 03-7360499
E-mail: rackman.center@mail.biu.ac.il

יד לאישה

יד לאישה
ע"ש מקס מוריסון
בחסות מוסדות
אור תורה סטון
Ohr Torah Stone

ארגון יד לאישה הוקם במטרה לסייע בפתרון בעיית העגונות ומסורבות הגט בישראל. הארגון פועל בדרכים משפטיות ועוזר לנשים המבקשות להתגרש מבעליהן בבית הדין הרבני. בארגון עובדות טוענות בית דין מוסמכות ע"י משרד הדתות להופיע בבית הדין הרבני, אשר תפקידן לייעץ לאשה וליידע אותה על זכויותיה, לייצגה בבית הדין הרבני, לתמוך בה וללוותה במערכת הבירוקרטית עד למתן הגט. הארגון מעסיק גם עורכות דין המגישות תביעות תקדימיות בתחום מסורבות הגט והעגונות, כולל תביעות נזיקין נגד הבעל הסרבן והמסייעים לו.

בנוסף ניתן ייעוץ משפטי חנם בתחום דיני המשפחה לכל פונה נזקקת. הסיוע המשפטי בבית הדין ובבית המשפט ניתן בתשלום סימלי. בנוסף לפעולותיו בבית הדין ובבית המשפט, הארגון מעורב במספר פרויקטים מחקריים, חקיקתיים וחברתיים, שמטרתם להביא לפתרון כולל לבעיות העגונות ומסורבות הגט.

סניף תל-אביב: רח' שילה 7 תל-אביב 64688
טל. 03-6951899/902
פקס. 03-6956022
אתר אינטרנט: www.legalaid.org.il
כתובת אי-מייל: legalaid@ohrtorahstone.org.il

מס' חינוך בכל הארץ: טל. 1-800-200-380
סניף ירושלים: רח' פייר קניג 33, תלפיות, ירושלים
טל. 02-6710876/743
פקס. 02-6728901

פרסום זה התאפשר הודות לתרומתם הנדיבה

של עו"ד רומי טייגר (Q.C.) ורעייתו אסתר מלונדון, אנגליה

This publication was made possible through the generous support of
Mr. Romie Tager, QC, and his wife Esther, London, England